

In een kort naschrift gaat Gerard Westhoff in op de eerste replek van Erik Kwakernaak, gepubliceerd in LTM 2007-4 (Kwakernaak, 2007).

Ik kan in de mij toegestane ruimte maar heel summier op Kwakernaaks zeer uitvoerige reacties ingaan. Daarmee doe ik hem waarschijnlijk geen recht. Maar noodgedwongen moet ik me tot enkele punten beperken waarover verwarring zou kunnen ontstaan.

- Kwakernaak vindt dat er ook vóór het bereiken van B2 aan de ontwikkeling van vormbewustzijn moet worden gewerkt. Dat staat ook zo in mijn stuk. Maar uit de niveaumarkeringen op p. 35 maak ik op dat je volgens de auteurs van het ERK dat bewustzijn pas op B2 bewust gaat gebruiken.
- Dat interpreteer ik verkeerd, schrijft Kwakernaak. Ik heb daar zelf ook mijn twijfels over gehad. Met name toen ik ontdekte dat in de Duitse vertaling van het ERK de in dit verband cruciale zin ontbreekt waarin staat dat de overgang van B1 naar B2 wordt gemarkeerd door 'a new degree of language awareness' (p. 35). Ik heb toen een van de auteurs (John Trim) in een mailtje gevraagd of ik hen goed begrepen had. 'The point you are making is correct', mailde hij terug. Daar wilde ik me ondanks Kwakernaaks 'weerlegging' toch maar aan houden.
- Volgens Kwakernaak bevatten mijn stukjes mijn strikt persoonlijke ideeën. Dat is te veel eer. Ze vormen niet meer dan een ingekookte samenvatting van wat je tegenkomt als je de internationale wetenschappelijke onderzoeksliteratuur van de afgelopen 10-15 jaar doorneemt en volgt wat er op de internationale congressen aan onderzoeksresultaten wordt gepresenteerd en

bediscussieerd. Uit de reacties op mijn eigen publicaties en presentaties in dat circuit heb ik tot nu toe geen reden om te betwijfelen dat ik ongeveer de huidige stand van het onderzoek weergeef. Daar is weinig persoonlijks bij.

- Met die 'huidige stand van het onderzoek' is overigens niet de absolute waarheid geclaimd. Elke dag kan er iemand nieuwe onderzoeksresultaten presenteren die de hele zaak totaal op zijn kop zetten. Maar Kwakernaak verwijst alleen naar eerdere publicaties van zichzelf. In die artikelen staan opmerkelijke en interessante bespiegelingen, maar die worden niet vanuit onderzoek onderbouwd. In zo'n geval bieden zulke verwijzingen niet meer dan een bewijsvoering van het type: Wat de auteur zegt is waar, omdat de auteur dat al eens eerder heeft beweerd.
- Kwakernaak vindt dat vormen als *un tarif spécial* in plaats van *un spécial tarif*, en *il dort* versus *il dort* al op de lagere niveaus moeten worden aangeboden en zo nodig verbeterd. Dat staat ook zo in mijn stuk (als *chunk* aanbieden, correctieve feedback geven en zo nodig en mogelijk een simpel vuistregel(tje)). Mijn punt is dat je daarvoor niet meteen de complete verschijnselen 'de plaatsing van het adjectief' of 'de vormen van de verleden tijd' hoeft te behandelen. Wat ik uit de onderzoeksliteratuur opmaak, is dat je dat, als je dat al zou willen, beter tot (veel) later kunt uitstellen.
- Of zulke verschijnselen door linguïsten van een beschrijving, een naam en een regel zijn voorzien, is daarbij op zich

zelf geen reden om ze aan te bieden. Bij een inhoudsgericht talenonderwijs waarbij vormcorrectheid in de eerste fasen wordt nagestreefd via lexicaal aanbod (via *chunks* dus), kun je in die latere fasen het grammatica-aanbod beperken tot die zaken waar dat lexicale aanbod kennelijk niet genoeg was. Dat zou wel eens minder vaak nodig kunnen zijn dan we veelal denken. Zo heb ik nog nooit een buitenlander aange troffen die 'Dat moogt niet' zei in plaats van 'Dat mag niet' omdat hij de regels over klinkerverandering en vervoeging bij de modale hulpwerkwoorden nog niet had gehad. Of die 'met ik' zei in plaats van 'met mij' omdat hem niet was bijgebracht dat voorzetsels in het Nederlands de vierde naamval hebben. Sterker nog: ik ben zelfs nog nooit een buitenlander tegengekomen die deze regels kende. Er worden geen fouten mee gemaakt, omdat die combinaties vaak genoeg in het werkgeheugen aanwezig zijn geweest om onuitwisbare sporen na te laten. In zulke gevallen kun je die hele beregeling dus gevoelig achterwege laten.

Waar Kwakernaak en ik het roerend over eens lijken is dat we willen proberen leerlingen zo snel mogelijk te leren zich behoorlijk in een vreemde taal te uiten met zo weinig mogelijk fouten. Dat op de lagere niveaus het als *chunk* aanbieden van morfologische vormaspecten daarbij een belangrijke rol kan spelen lijkt mij met me eens te zijn. Misschien worden de verschillen wel groter gemaakt dan ze zijn en moeten we de lezer daar verder niet mee lastig vallen. ■

Kwakernaak, E. (2007). Grammatica en het ERK. Replek 1 op Westhoff: 'Eigen inhoud eerst'. *Levende Talen Magazine*, 94(4), 8-10.